

Проблемні питання розвитку різних видів експертизи

Юлія Квак

судовий експерт сектору товарознавчих та гемологічних досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності, Сумський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Суми, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6205-8148>, e-mail: yulya.yulyasha2015@gmail.com

Проаналізовано значення експертної методики в судовій експертизі. Наголошено, що всі сучасні нововведення треба брати до уваги під час розроблення та розрахунків відсотків зносу для визначення вартості в методиках із застосування побутової, комп'ютерної техніки, засобів зв'язку тощо.

Ключові слова: типова експертна методика; специфічна методика; розрахунок утрати якості.

Problematic Issues in the Development of Various Types of Expertise

Yuliia Kvak

The importance of expert methodology in forensic examination is analyzed. It is emphasized that all modern innovations should be taken into account when developing and calculating depreciation percentages when determining the value in methodologies for household appliances, computer equipment, communication equipment, etc.

Keywords: typical expert methodology; specific methodology; calculation of quality loss.

Під час кримінального провадження виникають проблеми, які потребують застосування наукових, технічних або інших знань і навичок, набутих у процесі цілеспрямованої професійної діяльності, які застосовуються для збору даних про злочинне діяння.

Згідно з ч. 1 ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України, «експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право на проведення експертизи, відповідно до Закону України “Про судову експертизу” [2], і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та надати

висновок із питань, які виникають під час кримінального провадження й стосуються сфери її знань» [1].

Стрімке зростання потреб сучасного суспільства в застосуванні спеціальних знань (як у межах судочинства, так і поза ними) дає змогу розглядати судову експертизу як самостійний і найбільш перспективний механізм захисту прав і свобод громадян, а також інтересів держави.

Можливості судової експертизи значні, експерти встановлюють найрізноманітніші факти, що характеризують подію злочину. Перелік експертиз постійно розширюється в міру все більш широкого застосування науково-технічних досягнень.

Експертна методика в судовій експертизі посідає важливе місце.

У судовій експертній практиці під методикою експертного дослідження розуміють систему методів (приймів, технічних засобів), що застосовуються під час дослідження об'єктів судової експертизи з метою встановлення фактів, пов'язаних із предметом певного роду, виду та підвиду.

Типова експертна методика є вираженням узагальненого досвіду вирішення типових експертних задач. У деяких випадках ця методика може бути застосована експертом без будь-якої адаптації або модифікації. Стандартні методики розробляються в експертних установах, що гарантує однаковість і послідовність у дослідженні всіх об'єктів незалежно від виду експертизи.

Специфічна методика — це спосіб розв'язання конкретної експертної задачі, який є результатом адаптації, модифікації, доповнення стандартної методики завдяки підходу до розв'язання експертної задачі (наприклад, удосконалення типового обладнання, приладів тощо).

У сучасному світі складно уявити життя без електроприладів, а саме побутової техніки: вона покликана полегшувати домашні турботи, зберігати продукти харчування, служити джерелом інформації й засобом зв'язку. Окрім побутової техніки, що вже стала звичною, домашньої аудіо-, відеотехніки з'являються нові прилади, що дають змогу частину домашньої роботи автоматизувати. Некорисних електронних помічників не буває: усі вони зроблені, щоб полегшити наш побут та зробити перебування в будинку комфортнішим. А без деяких видів

побутової техніки взагалі не обійтися, вони обов'язково мають бути в будинку. Побутова техніка — це й прилади, які допомагають заощадити час на прибирання в будинку, наприклад, пилосмокт. Він може бути звичайним, а може виконувати м'які функції, або зовсім працювати без утручання людини (робот-пилосмокт); чим вища потужність і різноманітність функцій, тим вища ціна моделі.

Складно не погодитись, що пральна машина — це побутова техніка, яка давно перестала бути рідкістю, прання білизни вручну забирає багато часу й сил, раніше пральними машинами також користувались, але виконували вони набагато менше функцій. Сьогодні все набагато простіше — завантажити в барабан речі, додати в спеціальний відсік порошок і задати потрібний режим роботи, через нетривалий час білизну достатньо досушити.

Також існують товари побутової техніки, призначені для розваги: домашні кінотеатри, телевізори, ігрові приставки, музичні центри. Різноманітність моделей задовольнить навіть найбільш прискіпливого домочадця. Телефони, які давно перестали бути розкішшю, скоріше це необхідний засіб зв'язку, що є у кожного перехожого в кишені; він працює від акумулятора і, на відміну від стаціонарного, не потребує дроту.

Є маса кухонних девайсів, які здатні «розв'язати» господині руки: мультиварки, різні подрібнювачі, кухонні комбайни, кавоварки, вафельниці, соковижималки тощо. Хтось із легкістю обходиться без них, хтось же

не уявляє життя без тих чи тих пристосувань. А щодо якості водопровідної води, то вона залишає бажати кращого, тому, щоб убезпечити себе й членів своєї сім'ї, потрібно подбати про очищення питної води, і асортимент водоочисних приладів також доволі широкий, поміж них можна обрати прилад, що підходить за вартістю або способом очищення.

Останнім часом стала популярною вбудована побутова техніка, призначення її не відрізняється від звичайних приладів, їх просто монтують у нішу стіни або спеціальні шафи, візуально приховуючи від очей, ця техніка відмінно економить простір, але вартість їх на порядок вище за звичайну. Говорячи про побутову техніку, також зазвичай мають на увазі такі незамінні агрегати, як бойлер, кондиціонер, опалювальний котел, варильна поверхня.

Названі види побутової техніки — це далеко не весь список наявних приладів, сьогодні кожен купує техніку, виходячи зі своїх особистих потреб. Щороку асортимент тільки збільшується, наявні моделі вдосконалюються додатковими функціями, а список виробників розширюється. Сучасну побутову техніку дедалі більше оснащують електронікою, і тому вона все більше може працювати без участі людини. Це створює додатковий комфорт, тому що тепер цілком можливо керувати технікою на відстані, сидячи у вітальні біля телевізора.

У 2010-х роках торговельна мережа побутової електроніки доповнилась *GPS*, автомобільною електронікою (автомобільні стереосистеми),

електронні музичні інструменти (синтезаторні клавіатури), караоке-машини, цифрові камери та відеоплеєри (відеомагнітофони у 1980-х та 1990-х роках, потім відеомагнітофони з *DVD*-програвачами та програвачами *Blu-ray*). Також з'явилась так звана «розумна» побутова техніка: головні окуляри для дисплея з віртуальною реальністю, розумні пристрої, які підключають домашні пристрої до інтернету, та новітні технології (модеми, адаптери, ваги тощо). Тож побутова електроніка стала базуватися на цифрових технологіях і переважно «злилася» з комп'ютерною індустрією, що все частіше називають споживанням інформаційних технологій.

Отже, зважаючи на викладене вище, потрібно ці всі сучасні нововведення брати до уваги (застосовувати) під час розроблення та розрахунків відсотків зносу для визначення вартості в методиках із застосування побутової, комп'ютерної техніки, засобів зв'язку тощо.

Під час проведення експертних досліджень експерти застосовують методичні рекомендації (методики): «Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів» [3], «Методика визначення вартості майна» [4]. Дані методики (методичні рекомендації) розроблені на основі нормативно-технічної документації, спеціальної літератури, а також загальної експертної практики. Тут надаються практичні рекомендації щодо визначення втрати якості, залишкової вартості та визначення розміру недовольного матеріального збитку,

дефекту, спричиненого користуванням майном.

Отже, у розроблених таблицях показників втрати якості виробів, асортименту товарів, у методичних рекомендаціях і методиках потрібно розширювати основні товарні групи

непродовольчих товарів (побутової та комп'ютерної техніки, засобів зв'язку тощо), доповнювати, корегувати, уточнювати відповідні відсотки зносу втрати якості, залежно від потреб споживачів у сучасних умовах, появи новітніх технологій, розробок тощо.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651–VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 15.09.2025).
2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 15.09.2025).
3. Желавська О. О. Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів: метод. рек. Київ, 2011. 34 с.
4. Методика визначення вартості майна. Харків, 2004. 112 с. Реєстр. код 12.1.15.